

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SCENARIUSZ SZKOLENIA

Kształtowanie postaw innowacyjności, kreatywności
oraz umiejętności pracy zespołowej - II etap edukacyjny

CZĘŚĆ STACJONARNA

Autor: Anna Dudek

Lublin, 2018

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor
ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26
www.kursor.edu.pl

SCENARIUSZ SZKOLENIA

Kształtowanie postaw innowacyjności, kreatywności oraz umiejętności pracy zespołowej - II etap edukacyjny

Wprowadzenie

Scenariusz szkolenia został opracowany w oparciu o ramowy program szkolenia przygotowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w ramach projektu pozakonkursowego pn. *Zwiększenie skuteczności działań pracowników systemu wspomagania i trenerów w zakresie kształcenia u uczniów kompetencji kluczowych* (PO WER Dz. 2.10 Typ 1).

Szkolenie składa się z 9 modułów realizowanych w praktycznej formie warsztatowej. Stanowią one logiczny ciąg myślowy. Scenariusz szkolenia zawiera liczne odwołania do osobistych dotychczasowych doświadczeń uczestników. Bazuje na posiadanej wiedzy, umiejętnościach i kompetencjach nauczycielskich. Opiera się na wzajemnym uczeniu się i dobieraniu adekwatnych form pracy w zależności od potencjału, potrzeb i warunków uczenia się grupy. Odnosi się do drugiego etapu kształcenia uwzględniając zachodzące zmiany rozwojowe ucznia poprzez łagodne przejście z etapu przedszkolnego do I etapu edukacji, z pierwszego do drugiego i na kolejne etapy. Umiejętnie łączy rozwijanie różnych kompetencji kluczowych w obrębie każdego z etapów w określonych 5 kompetencjach kluczowych: 1. cyfrowych (TIK), 2. matematyczno-przyrodniczych, 3. porozumiewania się w językach obcych, 4. postaw - innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej, 5. umiejętności uczenia się – poprzez nauczanie eksperymentalne i doświadczanie. Główne ćwiczenia w ramach szkolenia nakierowane są na wzmocnienie efektywności działań wychowawczych i kształtowania postaw innowacyjności, kreatywności oraz umiejętności zespołowej uczniów na II etapie edukacyjnym. Uczestnictwo w szkoleniu stanowi przygotowanie do pełnienia roli osoby wspomagającej proces rozwoju szkoły w określonym obszarze kompetencji kluczowych. Planowanie formy ćwiczeniowej zachęca do wysokiej aktywności, rozwoju kreatywności uczestników i podejmowania odpowiednich kroków w kierunku własnego rozwoju i wspierania rozwoju szkoły. Organizacja szkolenia w trzech 3-dniowych spotkaniach stacjonarnych oraz w szkoleniu e-learningowym pomiędzy nimi pozwala na wykorzystanie optymalnych warunków i możliwości osiągnięcia wysokiej efektywności przekładającej się na bezpośrednie zastosowanie nabytych umiejętności w praktyce pedagogicznej.

Każdy moduł szkoleniowy kończy ćwiczenie z zakresu praktycznego wspomagania szkoły: określania obszaru kompetencji kluczowych, doboru i wykorzystania narzędzi diagnostycznych, sposobów i form prowadzenia wspomagania, refleksji nad posiadanymi zasobami i elementy planowania rozwoju własnego jako uczestnika szkolenia.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doształcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wskazówki metodyczne dla trenera:

Scenariusz szkolenia zawiera szeroki zbiór możliwości i form prowadzenia szkolenia. W dostosowaniu do sytuacji trener dobiera odpowiednie ćwiczenia dbając o właściwy klimat uczenia się, organizując potrzebną przestrzeń, warunki i czas do przećwiczenia odpowiednich umiejętności z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i możliwości uczestników grupy oraz procesu grupowego prowadzącego o osiągnięcia założonych celów szkolenia.

Poszczególne moduły szkolenia stanowią logiczną całość ściśle ze sobą powiązaną, co wskazuje, że pełne przygotowanie do prowadzenia procesu wspomaganie rozwoju szkoły wymaga aktywnego uczestnictwa we wszystkich zajęciach.

Główny kierunek: Jak prowadzić wspomaganie pracy szkoły, które przyczynia się do rozwijania kompetencji kluczowych uczniów?

Temat: Wspomaganie szkół w wychowaniu uczniów i kształtowaniu u nich postaw innowacyjności, kreatywności oraz umiejętności pracy zespołowej - II etap edukacyjny

Cel ogólny:

Rozwój umiejętności procesowego wspomaganie szkół w rozwijaniu kompetencji kluczowych uczniów w obszarach związanych z kształtowaniem postaw innowacyjności, kreatywności oraz umiejętności pracy zespołowej.

Cele szczegółowe (efekty):

Uczestnik szkolenia:

- charakteryzuje kompetencje kluczowe, rozumie ich rolę i znaczenie w procesie uczenia się przez całe życie oraz przygotowaniu uczniów do funkcjonowania w społeczeństwie i dorosłym życiu
- uzasadnia potrzebę rozwoju umiejętności uczenia się i znaczenie nauczania przez eksperymentowanie, doświadczanie i inne metody aktywizujące uczniów dla rozwoju tej umiejętności na I etapie edukacyjnym
- wskazuje metody i techniki nauczania/uczenia się służące rozwijaniu umiejętności uczenia się i warunki sprzyjające jej kształtowaniu na I etapie edukacyjnym
- zna założenia kompleksowego wspomaganie szkół i zadania instytucji systemu wspomaganie
- prowadzi wspomaganie szkoły w zakresie kształtowania u uczniów kompetencji kluczowych, wykorzystując wiedzę na temat metod i technik nauczania/uczenia się

REALIZATOR PROJEKTU:

**Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor**

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- organizuje pracę zespołową nauczycieli w celu kształtowania umiejętności uczenia się przez stosowanie eksperymentów, doświadczeń i innych metod aktywizujących uczniów
- określa swój potencjał zawodowy oraz planuje dalszy rozwój w roli osoby prowadzącej wspomaganie szkół

Forma realizacji: szkolenie *blended learning*, część stacjonarna

Metody i techniki pracy: warsztaty, ćwiczenia, techniki wzajemnego uczenia się

Środki dydaktyczne i materiały: prezentacja multimedialna, akty prawne, materiały źródłowe (fragmenty, linki do pełnych materiałów źródłowych), arkusze ćwiczeń, materiały biurowe typu flipchart, pisaki, papier biurowy A4 biały 100 arkuszy/grupę i kolorowy – 5 kolorów po 10 kartek/grupę, karteczki samoprzylepne w 3 kolorach, taśma klejąca, 5 zestawów kolorowych kredek/flamastrów, pomocnicze materiały szkoleniowe typu: piłeczka, zegar, samochodek; środki dydaktyczne: rzutnik multimedialny, laptop z dostępem do Internetu i z możliwością wyświetlenia filmu.

Plan szkolenia:

Moduł	Nazwa	Liczba godzin
I	Wspomaganie pracy szkoły – wprowadzenie do szkolenia	9
II	Rozwój kompetencji kluczowych w procesie edukacji	7
III	Proces uczenia się a rozwój kompetencji kluczowych	6
IV	Kształtowanie postaw innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej	8
V	Kształtowanie umiejętności pracy zespołowej u uczniów na II etapie edukacyjnym	8
VI	Kształtowanie postawy kreatywności u uczniów na II etapie edukacyjnym	8
VII	Kształtowanie postawy innowacyjności u uczniów na II etapie edukacyjnym	8
VIII	Wspomaganie szkoły w kształtowaniu postaw innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej u uczniów	9
IX	Planowanie rozwoju zawodowego uczestników szkolenia w zakresie wspomagania szkół	7
Razem		70

Moduł I. Wspomaganie pracy szkoły – wprowadzenie do szkolenia

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel główny

Rozwój umiejętności planowania działań wspierających szkołę w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów w oparciu o założenia kompleksowego wspomagania szkół i zadania instytucji systemu wspomagania

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- analizuje założenia kompleksowego wspomagania szkół i zadania instytucji systemu oświaty odpowiedzialnych za wspieranie szkół
- wskazuje główne zadania osób zaangażowanych w proces wspomagania szkoły: specjaliści ds. wspomagania, ekspertów, dyrektora szkoły, nauczycieli
- planuje wykonanie zadania polegającego na organizacji i prowadzeniu wspomagania dwóch szkół w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów

Metody i techniki pracy: prezentacja, analiza studium przypadku, metaplan, *World Café*, JIGSAW, techniki grupowe

Czas trwania zajęć: 9 godzin

Przebieg szkolenia:

1. Rozpoczęcie szkolenia: 20 min.

Trener: Powitanie uczestników szkolenia, przedstawienie założeń i przebiegu szkolenia oraz koncepcji działań wspierających w prowadzeniu procesu wspomagania rozwoju szkoły.

Ustalenie zasad współpracy w grupie opartej na wzajemnym zaufaniu i wspólnym uczeniu się, budowaniu poczucia wspólnoty zawodowej, którą łączą zbieżne działania nakierowane na rozwój szkoły, jej uczniów i nauczycieli.

Krótką dyskusją nad koncepcją i metodyką prowadzenia zajęć warsztatowych, które będą sprzyjać wzajemnemu uczeniu się w grupie.

Trener moderuje dyskusję umożliwiając wypowiedzenie się wszystkim chętnym uczestnikom oraz dba o jednoznaczne zrozumienie założeń metodycznych. Informuje o zasadach uczenia się w grupie warsztatowej zwracając uwagę na wartości korzystania z wzajemnych doświadczeń.

Wynikiem dyskusji jest ustalenie wspólnych norm pracy grupowej, które zapisane są na plakacie i umieszczone w widocznym miejscu przez cały czas szkolenia.

Uczestnicy krótko określają swoje oczekiwania wobec szkolenia i trenerów. Wspólnie ustalają normy i zakres, dopisują do plakatu.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2. Wprowadzenie do tematyki wspomagania rozwoju szkoły – 60 min.

Trener kieruje rozwijaniem gotowości do aktywnego uczestnictwa w procesie wspomagania rozwoju szkoły z wykorzystaniem posiadanej wiedzy, umiejętności i doświadczeń uczestników. Dbą o rozwój klimatu wzajemnego uczenia się i wzmocnienia potencjału grupowego. Trener włącza się w aktywności grupy, analizuje ich potrzeby, aby w dalszej części szkolenia stworzyć warunki do ich rozwoju.

▪ **Czym jest wspomaganie?**

Runda wypowiedzi uczestników, skojarzenia.

▪ **Moje doświadczenia, moje osobiste historie dot. otrzymanego wsparcia**

- 1) Opowiedz koleżance/koledze o otrzymanym wartościowym wsparciu w swoim procesie edukacji (będąc uczniem), które najbardziej zapadło Ci w pamięci (co to było?, jak się wtedy czułaś/czułeś?, co czujesz dziś wspominając tę historię?) – rozmowa w parach 3 min./os.
- 2) Opowiedz koleżance/koledze o otrzymanym wartościowym wsparciu dot. Twojej pracy zawodowej (co to było?, w jaki sposób udzielone?, przez kogo?, w jakich warunkach/okolicznościach?, co czułam/czułem jako osoba otrzymująca wsparcie?, w czym mi pomogło?, co musiałam zrobić, żeby osiągnąć sukces?) – rozmowa w nowych parach 3 min./os.
- 3) Opowiedz koleżance/koledze o otrzymanym wsparciu dot. pracy zawodowej, które według Ciebie nie było właściwe (co to było?, w jakich warunkach/okolicznościach?) – rozmowa w innych parach 3min./os.
- 4) Jakie wsparcie dla nauczyciela, dyrektora, ucznia można uznać za wartościowe? – rozmowa w czwórkach 2min./os., dyskusja na forum
- 5) Jakiego wsparcia potrzebuje szkoła? – rozmowa w parach 2min./os., rozmowa w czwórkach 2min./os., runda wypowiedzi grup. Trener zapisuje wnioski na plakacie. Upewnia się, czy wszystkie sformułowane wnioski właściwie odzwierciedlają intencje uczestników, nie ocenia i nie komentuje.
- 6) Moje doświadczenia we wspomaganiu pracy szkoły – runda wypowiedzi na forum

3. Systemowe wspomaganie pracy szkoły – 90min.

Trener moderuje pracę uczestników szkolenia prowadzącą do uświadomienia znaczenia wartościowego wspomagania rozwoju szkoły.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

1) Trener: Krótkie wprowadzenie do ustawowych założeń wspomagania szkoły w oparciu o akty prawne (prezentacja):

- wymagania państwa – kierunki polityki oświatowej państwa
- rozporządzenia MEN określające zadania instytucji systemu wspomagania: placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, bibliotek pedagogicznych

2) Formy wspomagania szkoły jako obowiązek instytucji wsparcia

▪ **Jakie zadania statutowe w zakresie wspomagania szkoły mają instytucje wsparcia?**

Praca w innych 3 grupach, analiza dokumentu: rozporządzeń MEN określających zadania instytucji systemu wspomagania: placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, bibliotek pedagogicznych (każda grupa analizuje jeden dokument). Grupy zapisują na plakacie zadania pdn, ppp, bp; 15 min., prezentacja grup na forum.

Trener zapisuje wnioski na plakacie jako ważne zadania dla pdn, ppp, bp. Podczas prezentacji ustalone są zadania wspólne i zadania wzajemnie wspomagające się

Trener zwraca uwagę na formułowanie wniosków: „wartościowe wspomaganie to wspomaganie kompleksowe i procesowe”

3) Dyskusja na forum, każdy uczestnik krótko wypowiada się.

▪ **Wspomaganie: dlaczego kompleksowo?, dlaczego procesowo?**

4) Rozmowa w parach 3min./os.

▪ **Co ja w swojej pracy zawodowej wykonałem kompleksowo?**

5) Rozmowa w parach 3 min./os.

▪ **Jak uczyć się w szkole? - kompleksowo? procesowo?**

6) Znaczenie kompleksowego i procesowego wspomagania.

Dla wybranego efektu kształcenia z ptko zaplanować wspomaganie jego osiągnięcia w sposób kompleksowy i procesowy z udziałem przedstawicieli ppp, pdn, bp – studium przypadku: ćwiczenie w

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4-5-os. zespołach, zespół wybiera kartę z efektem kształcenia z ppko, 20min., prezentacja na forum, dyskusja.

Trener podsumowuje wskazując celowość wykonywanych ćwiczeń zwracając uwagę na znaczenie wspomaganie dla rozwoju szkoły i ścisły związek z prowadzeniem procesu dydaktycznego.

4. Planowanie wspomaganie rozwoju szkoły - 120 min.

- **Kiedy i jak wspomagać szkołę?** (w którym momencie prowadzić wspomaganie rozwoju szkoły?)

Krótką dyskusją dydaktyczną na forum, wspólne tworzenie mapy METAPLAN – kiedy?, jak?, jaki pierwszy kontakt ze szkołą?, co chcę zrobić?, czyja inicjatywa?; 20min.

- **W czym nauczyciela może wspomóc?**

- dyrektor szkoły
- inni nauczyciele
- inne osoby z otoczenia ucznia
- pracownicy/specjaliści ppp
- pracownicy/specjaliści bp
- pracownicy/specjaliści pdn

Dyskusja w kręgu w 6 grupach, 5min., prezentacja grup

- **Etapy procesu wspomaganie szkoły:** diagnoza pracy szkoły, planowanie i realizacja działań służących poprawie jakości pracy szkoły, ocena procesu i efektów wspomaganie

Krótkie wprowadzenie trenera. Następnie uczestnicy planują wylosowany etap procesu wspomaganie. Pracują w 4 grupach eksperckich metodą JIGSAW (gr. I. diagnoza, gr. II. planowane, gr. III. realizacja, gr. IV. ocena efektów procesu wspomaganie) po 4 osoby, każda grupa otrzymuje materiał pomocniczy – dostęp do rozporządzeń MEN dotyczących zadań pdn, ppp, bp w zakresie wspomaganie szkół oraz opis procesu wspomaganie.

Faza 1. Każda grupa opracowuje/dyskutuje swoją część w ciągu 10min.

Faza 2. Zmiana grup – dochodzi nowy uczestnik, informuje, czego nauczył się w swojej grupie, a grupa informuje go o własnych ustaleniach, grupa zbiera informacje i dyskutuje.

Faza 3. Kolejna zmiana grup.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doskonalenia i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Faza 4. Eksperti wracają do swoich grup i konfrontują zdobytą całościową wiedzę. Sprawdzają, czy wszyscy nauczyli się wszystkiego, weryfikują informacje; wnioski na forum; 10min./sesję

Trener podsumowując zwraca uwagę na znaczenie ewaluacji w planowaniu i realizacji procesu wspomaganiania.

▪ **Współpraca PPP, PDN, BP - dlaczego?, w jakim celu?, jak?**

Dyskusja World Cafe, 3 stoliki (ppp, pdn, bp), 20min., podsumowanie na forum, wnioski zapisane na plakacie

▪ **Doświadczenia i wnioski z przeprowadzonych dotychczas form wspomaganiania**

- projekt 3.5. PO KL Kompleksowe wspomaganianie rozwoju szkół i przedszkoli

- sieci współpracy i samokształcenia - funkcjonowanie platformy www.doskonaleniewsieci.pl, rejestracja, wpisy, kultura, komunikacja w sieci, uczestnik sieci, moderator sieci

- projekt 2.10 PO WER Przywództwo – opracowanie modeli kształcenia i wspierania kadry kierowniczej systemu oświaty

- wspomaganianie prowadzone przez publiczne PDN, PPP, BP jako zadania statutowe

- inne (programy wspomaganiania przedmiotowego, branżowego, jst, projekty UE, inne)

Prezentacja trenera, dyskusja

▪ **Charakterystyka zadania dla uczestników szkolenia** polegającego na wspomaganianiu 2 placówek oświatowych, szkół/przedszkoli w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów/dzieci.

Prezentacja zadania przez trenera, odpowiedzi na pytania uczestników, wyjaśnienia, notatki własne uczestników.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- Hajdukiewicz M., Wysocka J. (red.), *Nauczyciel w szkole uczącej się. Informacje o nowym systemie wspomaganiania*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2015 [online, dostęp dn. 30.08.2016].

- Ustawa z dn. 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz.59).

- Ustawa z dn. 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 60).

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 199).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 369).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 29 września 2016 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz.U. z 2016 r. poz. 1591).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. z 2015 r. poz. 1270).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. z 2015 r. poz. 1214).
- Ustawa z dn. 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2014 r. poz. 191).
- Ustawa z dn. 1 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 1985) oraz przepisy wykonawcze do wymienionych ustaw.
- strona internetowa Ośrodka Rozwoju Edukacji www.ore.edu.pl zakładka projekty,
<https://www.ore.edu.pl/category/projekty-po-wer/wspomaganie-szkol-w-rozwoju/>
<https://www.ore.edu.pl/category/szkola/wspomaganie-szkol-i-przedszkoli/>

Moduł II. Rozwój kompetencji kluczowych w procesie edukacji

Cel główny

Wzmocnienie umiejętności wspomagania szkoły w rozwijaniu kompetencji kluczowych uczniów w procesie uczenia się przez całe życie oraz w przygotowaniu do funkcjonowania w społeczeństwie i dorosłym życiu.

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- definiuje pojęcie kompetencji
- charakteryzuje kompetencje kluczowe zgodnie z Zaleceniem Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie
- wykazuje znaczenie kompetencji kluczowych dla przygotowania dzieci i młodzieży do dorosłego życia i funkcjonowania na rynku pracy

REALIZATOR PROJEKTU:

**Ośrodek Szkolenia Doształcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor**

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- analizuje zapisy prawa oświatowego, które regulują kwestie związane z rozwijaniem kompetencji kluczowych uczniów
- dowodzi ponadprzedmiotowego i interdyscyplinarnego charakteru kompetencji kluczowych
- opisuje rolę szkoły w kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów

Metody i techniki pracy: wykład, prezentacja, analiza dokumentów, dyskusja, quiz, piramida priorytetów.

Czas trwania zajęć: 7 godzin

Przebieg szkolenia:

Krótkie wprowadzenie do tematyki zajęć. Trener wskazuje znaczenie kompetencji kluczowych (kk) w procesie edukacji, na rynku pracy i w życiu.

1. Ustalenie jednolitego rozumienia definicji – 40 min.

- **Jak rozumiemy kompetencje kluczowe? Różne definicje**

Ustalenie definicji w parach 2min./os., następnie w czwórkach 2min./os. Prezentacja ustaleń 4-osobowych grup oraz definicji wg Rady Europy i zapisów w podstawie programowej kształcenia ogólnego (ppko). Dyskusja na forum, zapis w notatkach uczestników.

- **Kompetencje kluczowe a umiejętności kluczowe – co oznaczają?, jak je interpretować?**

Wolna dyskusja, prezentacja - slajd

- **Kompetencje kluczowe jako WIEDZA, UMIEJĘTNOŚCI, POSTAWY (W, U, P)**

Analiza piramidy priorytetów. Praca w 4 grupach, 15min. Każda grupa rysuje własną piramidę priorytetów i określa, jaka z nich wynika W, U, P? Uczestnicy zaznaczają W, U, P i ich zależności pomiędzy poszczególnymi szczeblami piramidy. Określają na przykładzie piramidy, jakie kk są rozwijane. Grupy prezentują swoje prace na forum.

Trener nawiązuje do taksonomii celów kształcenia w kontekście W, U, P.

- **Interpretacja 8 kompetencji kluczowych**

Metoda quiz. Praca w innych 4 grupach, 20 min. Każda grupa otrzymuje 8 pasków a nazwami kk i 2 karty z ich opisem, dopasowuje odpowiednie nazwy, prezentuje i interpretuje na forum. Następnie

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

każda grupa otrzymuje tekst z opisem/konspekt lekcji sytuacji szkolnej oraz opis 2 kk. Zastanawia się, jak przedstawić charakterystyczne cechy kk. Po czym prezentuje na forum. Uczestnicy odgadują nazwę. Grupa uzupełnia charakterystykę kk.

- **Dlaczego kk w UE cechuje: globalizacja, ponadnarodowość, rozwój społeczny, rozwój instytucjonalny, rozwój osobisty?**

Uczestnicy pracują w 5 grupach. Każda grupa otrzymuje definicję cechy kk i ustala odpowiedź na pytanie. Liderzy grup prezentacją ustalenia na forum.

- **Znaczenie kk dla przygotowania do rynku pracy**

- jakie kk są pożądane na rynku pracy?
- dlaczego kk na rynku pracy?
- co umożliwiają kk na rynku pracy?
- które kk są najważniejsze dla rynku pracy?

Rozmowa w 4 grupach, każda grupa zapisuje jeden wątek w ciągu 6min. i przekazuje dalej. Przechodni plakat (wędrujące plakaty) uzupełniają grupy, a następnie wszyscy analizują zapisy i ew. dopytują. Trener podkreśla rolę kk na rynku pracy i system rozwijania kk przez całe życie.

- **Kompetencje kluczowe w przepisach oświatowych**

- ppko, efekty kształcenia
- program nauczania
- prawo oświatowe

Praca w minimum 3 grupach, 15min. Uczestnicy wyszukują kk w przepisach (na stronach internetowych lub w dokumentach drukowanych), dzielą się na forum grupy wnioskami.

- **Ponadprzedmiotowy interdyscyplinarny charakter kompetencji kluczowych**

Praca w 4 grupach, 15min. Każda grupa otrzymuje inną instrukcję, której treścią jest zbudowanie mostu z wykorzystaniem 2 arkuszy papieru A4, taśmy klejącej i nożyczek. Zadanie będzie uznane za wykonane, jeśli przez most przejedzie samochodzik i grupa odpowie na dodatkowe pytania podane w instrukcji. Most przechodzi publiczny test (z udziałem wszystkich uczestników szkolenia). W podsumowaniu trener moderuje dyskusję wskazując na potrzebne kompetencje, rolę, umiejętności zespołu w nawiązaniu do organizacji kształcenia szkolnego.

Instrukcja:

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Z otrzymanych materiałów zbudujcie most, po którym przejedzie miniaturowy samochód. Parametry mostu: długość 0,35m, wysokość filarów stanowi 3/5 długości mostu.

Dodatkowe polecenie dla grupy:

Grupa 1. Nazwijcie swój most nazwą najdłuższego mostu w Europie i przygotujcie ulotkę reklamującą Wasz most w języku angielskim/ niemieckim/ francuskim/ rosyjskim (do wyboru).

Grupa 2. Nazwijcie swój most nazwą najdłuższego mostu na półkuli południowej, zaprezentujcie jego położenie geograficzne.

Grupa 3. Nazwijcie swój most nazwą najdłuższego wiszącego mostu na świecie przedstawcie gdzie jest położony, co ze sobą łączy.

Grupa 4. Nazwijcie swój most nazwą mostu, któremu poświęcony jest jakiś utwór artystyczny i zaprezentujcie ten utwór w dowolny sposób.

Grupa wykonuje zadanie w ciągu 10 min., dokonuje próby przejazdu samochodu przez most i prezentuje przygotowane dodatkowe zadanie.

W podsumowaniu wypowiedzi na forum:

- Co w wykonywaniu zadania było najtrudniejsze? Co stanowiło wyzwanie? Jak sobie z tym poradziliście?

- Jakie kompetencje były niezbędne do wykonania zadania?

- **Jakie ja posiadam kompetencje kluczowe? Kiedy i jak je nabyłam/nabyłem? Jakie kompetencje kluczowe są dla mnie ważne? Dlaczego?**

Zapisz na kartce, wypowiedzi na forum

- **Jakie kompetencje kluczowe chcę rozwijać u uczniów?**

Rozmowa w parach, 2min./os., rozmowa w czwórkach 2min./os., dyskusja moderowana. Trener czuwa nad wysunięciem wniosku: „różnorodność podejścia do kk, różne wartości osobiste nauczyciela wpływają na dobór kk rozwijanych u uczniów → kk nauczyciela w max stopniu wpływają na kk jego uczniów”.

Trener zadaje pytanie: *Jak zwiększyć posiadanie kk u uczniów?* i pozostawia do przemyślenia uczestnikom.

- **Jak wybrać najważniejsze kompetencje kluczowych w szkole planowane do rozwoju?**

Dyskusja w kręgu. Trener zapisuje na plakacie wnioski z ćwiczenia.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- **Postępując się otrzymanym profilem kompetencyjnym dotyczącym wiedzy ułożyć zadanie, które rozwija kompetencje kluczowe ucznia II etapu edukacyjnego**

Praca w nowych 4-osobowych grupach, 15min. Każda grupa analizuje opis profilu kompetencyjnego ucznia i opracowuje zadanie. prezentacja zad., uzasadnienia, dlaczego dot. tylko wiedzy, jakie to ma znaczenie dla rozwoju pełnej kk W U P, podsumowanie, wnioski: kk są nierozdzielne, profil kompetencyjny nierozłączny

- **Zadania osoby wspomagającej szkołę w procesie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów**

Dyskusja moderowana, dopisanie wniosków do plakatu z poprzedniego modułu.

Trener wskazuje na celowość wykonywania ćwiczeń podkreślając wnioski z nich płynące i zachęca do dyskusji w kontekście kolejnego punktu zajęć.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- Komisja Europejska/EACEA/Eurydice, *Rozwijanie kompetencji kluczowych w szkołach w Europie. Wyzwania i szanse dla polityki edukacyjnej. Raport Eurydice*, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg 2012 [online, dostęp dn. 30.08.2016].
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. z 2015 r. poz. 1214).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356).
- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/962/WE z dn. 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U. L 394 z 30.12.2006), nowelizacja z dnia 18.01.2018r. – projekt, Zalecenia Rady 2018/C189/01 z dnia 22.05.2018)

Moduł III. Proces uczenia się a rozwój kompetencji kluczowych

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel główny

Rozwój umiejętności wartościowego uczenia się przez całe życie oraz przygotowania uczniów do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez rozwijanie kompetencji kluczowych

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- opisuje przebieg procesu uczenia się
- określa czynniki wpływające na efektywność procesu uczenia się, które wynikają z najnowszej wiedzy i badań
- uzasadnia znaczenie relacji między uczniem a nauczycielem w procesie uczenia się
- identyfikuje czynniki związane z organizacją pracy szkoły, które sprzyjają procesom uczenia się
- wskazuje związek procesu uczenia się z kształtowaniem kompetencji kluczowych uczniów
- łączy wiedzę na temat uczenia się z wiedzą dotyczącą procesowego wspomaganie szkół

Metody i techniki pracy: prezentacja, wykład, stacje zadaniowe, dyskusja, metoda 5Q, sześć myślowych kapeluszy de Bono

Czas trwania zajęć: 6 godzin

Przebieg szkolenia:

Trener przedstawia cele szkolenia.

- **Jak się uczyć? Co mi pomaga? Co przeszkadza?**

Rozmowy w parach 3min./os., następnie w czwórkach 2min./os., dyskusja na forum, zapis wniosków na plakacie

- **Przebieg procesu uczenia się**

- etapy nauki/procesu uczenia się: nieświadoma niekompetencja, świadoma niekompetencja, świadoma kompetencja, nieświadoma kompetencja

Prezentacja, uczestnicy podają przykłady do każdego pola kompetencji

- **Rozwój prostych i złożonych umiejętności jako warunek skutecznego nauczania**

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Prezentacja z wykorzystaniem taksonomii celów wg B. Blooma

▪ **Czynniki wpływające na proces uczenia się**

Trener prezentuje 6 grup czynników:

1. podmiotowość ucznia w procesie uczenia się
2. znajomość metod i technik służących poznaniu własnych strategii uczenia się
3. łączenie wiedzy (nowej z dotychczas zdobytą, wiedzy z różnych dziedzin) i hierarchiczne jej porządkowanie
4. praktyczne wykorzystywanie zdobywanej wiedzy i umiejętności w szkole oraz w codziennym życiu
5. wpływ motywacji i emocji na przebieg procesu uczenia się
6. możliwości i ograniczenia ludzkich zdolności do przyswajania informacji.

Uczestnicy pracują metodą 5Q w 6 grupach. Czas 60min. Każda grupa analizuje jeden czynnik. Pytania pomocnicze:

- Co robić, aby osiągnąć cel?
- Czego robić więcej, aby osiągnąć cel?,
- Czego robić mniej, aby osiągnąć cel?
- Co przestać robić, aby osiągnąć cel?
- Co zacząć robić, aby osiągnąć cel?

Grupy prezentują swoje wnioski. Trener podsumowuje. Podkreśla wieloaspektowość metody jako narzędzia do wykorzystania we wspomaganiu szkoły.

▪ **Jakie środowiska edukacyjne sprzyjają uczeniu się?**

- relacje nauczyciel – uczeń
- praca zespołowa
- metody pracy nauczyciela
- indywidualizacja nauczania
- organizacja przestrzeni szkolnej

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Stacja zadaniowa, 40min. Trener wyjaśnia zasady pracy metodą stacji zadaniowych. Uczestnicy pracują w 5 grupach. Grupy otrzymują zadania do wykonania na kolejnych stacjach zadaniowych. Wykonują swoje zadania na każdej stacji. Po zakończeniu całego ćwiczenia prezentują wnioski. Trener zwraca uwagę na znaczenie środowiska edukacyjnego w procesie uczenia się.

- **Proces uczenia się ma ścisły związek z kształtowaniem kompetencji kluczowych uczniów - teza**

Uczestnicy pracują metodą 6 kapeluszy myślowych de Bono w 3 grupach. Czas 60 min. Trener zapoznaje z metodą i tak organizuje pracę, aby przynajmniej w 2 role mógł wcielić się każdy uczestnik. Grupy otrzymują po 6 kolorowych kapeluszy i tezę oraz opis znaczenia każdego z 6 kolorowych kapeluszy. Wewnątrz każdej grupy wyłonione są 2-3osobowe zespoły i każdy z nich otrzymuje po 2 kolory kapeluszy. W parach/trójkach ustalają argumenty (4min./os.), które w podsumowaniu prezentują na forum.

Trener przedstawia dodatkowe stwierdzenia:

- wiedza o przebiegu procesu uczenia się jako podstawa do budowania skutecznej diagnozy pracy szkoły

- monitorowanie procesu uczenia się jako istotny element wdrażania zmian służących kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów.

- wiedza na temat uczenia się czynnikiem wartościującym procesowe wspomaganie szkół

Rozmowa w 3 grupach, każda grupa analizuje jedno stwierdzenie, 6min. Prezentacja grup i dyskusja na forum. Trener zapisuje krótko na plakacie wnioski z prezentacji grup w formie graficznego powiązania pomiędzy uczeniem się a kształtowaniem kk uczniów.

Uczestnicy zapisują w swoich notatkach istotne wnioski dotyczące planowania procesu wspomagania rozwoju szkoły.

- **Jak planować proces wspomagania szkoły, który wpływa na efektywność uczenia się uczniów?**

Wspólne ustalenie rozumienia pojęć: efektywność uczenia się, skuteczność, wartość/wartościowe uczenie się.

Dyskusja w kręgu w oparciu o wcześniejsze ćwiczenia. Trener podsumowując prezentuje inne czynniki wpływające na efektywność procesu uczenia się wynikające z najnowszej wiedzy i badań.

Moduł kończy runda wypowiedzi i refleksja:

- **Co z analizowanych zagadnień wykorzystam we wspomaganii szkoły?**

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Runda wypowiedzi.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- Borek A., Domerecka B., *Dobrze zorganizowana aktywność i bierność*, System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- Dumont H., Istanc D., Benavides F., *Istota uczenia się. Wykorzystanie wyników badań w praktyce*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Hattie J., *Widoczne uczenie się dla nauczycieli*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015.
- Ligęza A., Franczak J., *Jak analizuje się wyniki egzaminów zewnętrznych w polskich szkołach? Raport z wyników ewaluacji zewnętrznej*, System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- Marzano R.J., *Sztuka i teoria skutecznego nauczania*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2012.
- Okoń W., *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 1998.
- Rosenberg M., *Porozumienie bez przemocy*, Jacek Santorski & Co Agencja Wydawnicza, Warszawa 2009.
- Schaffer D.R., Kipp K., *Psychologia rozwoju. Od dziecka do dorosłości*, Harmonia, Gdańsk 2015.
- Swat-Pawlicka M., Pawlicki A., *Analiza niektórych danych w związku z wymaganiem Uczniowie są aktywni*, System Ewaluacji Oświaty [online dostęp dn. 14.09.2016].
- Taraszkiewicz M., Plewka Cz., *Uczymy się uczyć*, Towarzystwo Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2010.
- Tędziągolska M., *W jaki sposób szkoła mówi, że warto się uczyć?*, System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.09.2016].

Moduł IV. Kształtowanie postaw innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej

Cel główny

Rozwój kompetencji społecznych dla rozwijania postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej uczniów na II etapie edukacyjnym

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doształcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- charakteryzuje postawy innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej adekwatnie do potrzeb rozwojowych uczniów II etapu edukacyjnego
- wyjaśnia znaczenie postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej kształtowanych na II etapie edukacyjnym w procesie edukacji szkolnej i w dorosłym życiu
- identyfikuje zadania szkoły związane z wychowaniem i kształtowaniem postaw u dzieci w średnim wieku szkolnym i we wczesnej fazie dorastania
- wskazuje obszary pracy szkoły, w ramach których kształtowane są postawy uczniów na II etapie edukacyjnym
- określa kierunki działań na rzecz kształtowania postaw innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej na II etapie edukacyjnym w oparciu o zapisy prawa: podstawę programową kształcenia ogólnego, wymagania państwa wobec szkół i placówek oraz przepisy dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej
- wskazuje kompetencje nauczycieli, które są szczególnie istotne dla kształtowania u dzieci w średnim wieku szkolnym i we wczesnej fazie dorastania postaw kreatywności, innowacyjności i umiejętności pracy zespołowej

Metody i techniki pracy: miniwykład, prezentacja, analiza dokumentów, mapa mentalna, JIGSAW, kula śnieżna, wirujące plakaty

Czas trwania zajęć: 8 godzin

Przebieg szkolenia:

Trener przedstawia cele szkolenia. Odwołuje się do kompetencji kluczowych.

- **Definicja pojęcia postawy**

Uczestnicy pracują metodą kula śnieżna (każdy zastanawia się i ustala własną definicję pojęcia postawy, 2min.; następnie uczestnicy łączą się w pary i ustalają wspólną wersję definicji, 2min./os.; pary łączą się w czwórki i ustalają wspólną definicję, 4min. Czwórki łączą się w ósemki, następnie wszystkie grupy łączą się razem i przedstawiają swoją wspólną definicję postawy.

Trener przedstawia pełną definicję na slajdzie.

Praca w 4 grupach. Dwie grupy opracowują przykład interpretacji definicji postawy dla uczniów w średnim wieku szkolnym i dwie grupy dla uczniów we wczesnej fazie dorastania - na II etapie edukacyjnym. Prezentacja grup, dyskusja, uzasadnienie stosowania innego podejścia do definicji postawy.

- **Czym jest praca zespołowa?**

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rozmowy w parach 2min./os., następnie w czwórkach 2min./os., dyskusja na forum, zapis wniosków na plakacie

- **Czym jest kreatywność?**

Rozmowy w innych parach 2min./os., następnie w czwórkach 2min./os., dyskusja na forum, zapis wniosków na plakacie

- **Czym jest innowacyjność?**

Rozmowy w nowych parach 2min./os., następnie w czwórkach 2min./os., dyskusja na forum, zapis wniosków na plakacie

- **Jaki wpływ na kształtowanie kompetencji kluczowych społecznych i obywatelskich ma praca w zespole, kreatywność i innowacyjność?**
- **Jak wpływa na rozwój inicjatywności i przedsiębiorczości oraz świadomości i ekspresji kulturalnej?**

Graficzne przedstawienie zależności pojęć, prezentacja definicji kompetencji kluczowych społecznych i obywatelskich w oparciu o Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/962/WE z dn. 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U. L 394 z 30.12.2006).

- **Jak kompetencje kluczowe społeczne i obywatelskie wpływają na samorealizację i rozwój osobisty, aktywne obywatelstwo, integrację społeczną oraz zatrudnienie?**

Praca w 3 grupach, każda grupa zajmuje się innym obszarem. Na plakacie grupy określają rodzaj wpływu.

Podsumowanie, trener czuwa nad sformułowaniem wniosku „kompetencje kluczowe społeczne i obywatelskie mogą znacząco wpływać na jakość życia”. Dyskusja na forum nt. rozumienia pojęcia „jakość życia”, trener i uczestnicy tworzą mapę mentalną.

Wniosek: Kształtowanie postaw innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej uczniów ma szczególny wpływ na samorealizację i rozwój osobisty, aktywne obywatelstwo, integrację społeczną oraz zatrudnienie. Konieczność kształtowania tych postaw potwierdza Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie.

- **Specyfika rozwoju ucznia na II etapie edukacyjnym**

Krótki wykład/wprowadzenie trenera.

- **Jakie potrzeby rozwojowe mają uczniowie II etapu edukacyjnego?**

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor
ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Uczestnicy pracują metodą Jigsaw w 6 grupach eksperckich. Każda grupa otrzymuje materiał szkoleniowy w zakresie innego obszaru tematycznego:

- kształtowanie poczucia własnej wartości i sprawczości
- podejmowanie nowych ról społecznych
- rozwijanie postaw wobec grup, w tym postępowania zgodnie z regułami życia społecznego
- potrzeba przynależności do grupy rówieśniczej, więzi i interakcji społecznych przy jednoczesnej potrzebie (w późniejszym okresie) emocjonalnego uniezależnienia się od innych oraz wzmocnienia swojej tożsamości i odrębności
- kształtowanie i utrwalenie postawy pracy
- nabywanie umiejętności uczenia się i poznawanie zasad ich realizacji w szkole

▪ **Jakie są zadania szkoły w zakresie kształtowania postaw?**

Analiza dokumentów, m.in. podstawy programowej kształcenia ogólnego, wymagań państwa wobec szkół i placówek, organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz dokumentów wewnętrznych (m.in. koncepcji pracy szkoły, programu wychowawczego, programu profilaktyki i wyników ewaluacji wewnętrznej).

Praca w 5-6 zespołach, 15min. Prezentacja grup.

▪ **Profil kompetencyjny ucznia i nauczyciela II etapu edukacyjnego jako kierunek rozwoju pracy szkoły w zakresie wychowania i kształtowania postaw**

Uczestnicy analizują profil kompetencyjny ucznia w obszarze: wiedza, umiejętności, postawy (opis w materiałach szkoleniowych uczestników) i określają kompetencje nauczyciela niezbędne do rozwijania wymienionych kk uczniów. na własnym przykładzie analizują posiadane kompetencje i określają kk do rozwoju. Prezentacja wniosków w dyskusji na forum. Porównanie z opracowanym w programie szkolenia profilem kompetencyjnym nauczyciela, refleksja osobista.

▪ **Jaki jest wpływ poszczególnych obszarów pracy szkoły na wychowanie i kształtowane postaw uczniów?**

Praca w 3 grupach po 3 obszary, „wirujące plakaty”, 40min.

Grupa 1.

- organizacja przestrzeni edukacyjnej, w tym kształtowanie atmosfery w szkole
- organizacja procesów edukacyjnych w zróżnicowanej klasie

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

– współpraca pomiędzy nauczycielami a innymi osobami uczestniczącymi w procesie edukacyjnym, np. wsparcie zespołu wychowawczo-pedagogicznego; współpraca nauczycieli i rodziców; organizacja opieki nad dziećmi/uczniami poza zajęciami lekcyjnymi

Grupa 2.

– integracja treści poszczególnych przedmiotów

– stwarzanie okazji do kształtowania postawy prospołecznej, np. przez wolontariat, działalność samorządu uczniowskiego i inne formy zaangażowania oparte na pracy zespołowej

– wykorzystanie metod i strategii nauczania, które przenoszą odpowiedzialność za proces uczenia się na ucznia oraz tworzą możliwości do rozwijania indywidualnych zainteresowań i zdolności dzieci, np. ocenianie wspierające, projekty edukacyjne, nauczanie przez działanie, koła naukowe

Grupa 3.

– wykorzystanie nowoczesnych technologii w trakcie zajęć przedmiotowych i wychowawczych służące kształtowaniu postaw innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej

– organizacja imprez i wydarzeń szkolnych o charakterze towarzyskim – również z udziałem rodziców (noce filmowe, dyskoteki, przedstawienia teatralne itp.) oraz współpraca z instytucjami nauki, kultury i organizacjami pożytku publicznego;

– zajęcia z doradztwa edukacyjnego i zawodowego jako podstawa do kształtowania postaw proinnowacyjnych.

Prezentacja grup, dyskusja, wnioski.

- **Jakie znasz sposoby kształtowania postaw uczniów na II etapie edukacyjnym?**

Dyskusja na forum. Trener przedstawia nie wymienione/zaprezentowane sposoby.

- **Sposoby kształtowania postaw uczniów na II etapie edukacyjnym (z uwzględnieniem różnic pomiędzy średnim wiekiem szkolnym a wczesną fazą dorastania dzieci)**

– metoda modelowania

– metoda perswazji

– metody zadaniowe

– dyskutowanie i wyjaśnianie

– inspirowanie i stymulowanie aktywności ucznia

– wyrażanie aprobaty i dezaprobaty

REALIZATOR PROJEKTU:

**Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor**

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- stosowanie form oceniania (ocenie kształtujące) sprzyjających kształtowaniu postaw uczniów
- psychobiografia (analiza przypadków)
- mentoring, tutoring i coaching

Uczestnicy otrzymują nazwy metod, podają po jednym przykładzie zastosowania każdej z metod. Dyskusja nad zagadnieniem, która metoda jest najbardziej optymalna do zastosowania wśród uczniów w średnim wieku szkolnym, a które we wczesnej fazie dorastania i dlaczego?

- **Jaka jest rola nauczyciela w kształtowaniu postaw uczniów w średnim wieku szkolnym oraz w wieku wczesnego dorastania?**

Trener prezentuje na slajdzie role współczesnego nauczyciela od facylitatora przez przewodnika do doradcy.

Uczestnicy pracują metodą stacji zadaniowych i podają przykłady kształtowania postaw uczniów: a) w średnim wieku szkolnym, b) we wczesnym wieku dorastania w różnych zajęciach: na lekcji teoretycznej, lekcji wychowawczej, wf, na zajęciach plastycznych/muzycznych/technicznych, zajęciach dodatkowych, na wycieczce edukacyjnej, na przerwie w szkole, poprzez komunikowanie się, wygląd, dobór treści kształcenia i sposób prowadzenia lekcji, współpracę z rodzicami i z innymi nauczycielami, w środowisku lokalnym, z dyrektorem szkoły.

Po zakończeniu całego ćwiczenia grupy prezentują wnioski i przechodzą do kolejnego ćwiczenia.

- **Nauczyciel dobrym przykładem rozwijania kompetencji kluczowych uczniów - teza**

Dyskusja z wykorzystaniem gwiazdy pytań: jak?, co?, kiedy?, kto?, gdzie?, po co?

- **Jak postawa nauczyciela wpływa na proces uczenia się uczniów?**

Dyskusja

- **Co świadczy o tym, że szkoła potrzebuje wsparcia w zakresie wychowania i kształtowania postaw w odniesieniu do wyników badań nad strategiami skutecznego uczenia się?**
- **Jakie wskaźniki są istotne?**

Trener przedstawia obszary/warunki skutecznego uczenia się.

Praca w 4 grupach, 15min. Każda grupa otrzymuje 1 obszar do analizy i tworzy mapę mentalną. Na koniec prezentacja grup.

- formy i sposoby stosowane przez nauczycieli w kształtowaniu postaw i norm społecznych wśród uczniów, np. rozpoznanie aktualnych potrzeb rozwojowych, diagnoza umiejętności, zdolności i zainteresowań, organizacja okresu adaptacyjnego, edukacja przedmiotowa, dbałość o relacje w klasie,

REALIZATOR PROJEKTU:

**Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor**

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

określanie norm i zasad społecznych przez wprowadzanie kontraktu definiującego prawa i obowiązki uczniów oraz nauczycieli, budowanie dyscypliny w klasie, modelowanie zachowań uczniów w sytuacji uczenia się

– formy i sposoby pracy z rodzicami związane z rozwijaniem ich umiejętności wychowawczych, które wzmacniają wprowadzanie przyjętych w szkole postaw i norm społecznych, np. włączenie we współdecydowanie o wprowadzanych normach i zasadach, bieżące informowanie rodziców o zachowaniu dzieci, ocena kształtująca, wspólne decydowanie o strategiach zaradczych w wypadku napotykanym trudności o charakterze rozwojowym lub wychowawczym

– formy i sposoby pracy ze środowiskiem zewnętrznym związane z rozwijaniem ich umiejętności wychowawczych wzmacniających wprowadzanie przyjętych w szkole postaw i norm społecznych, np. włączenie we współdecydowanie o wprowadzanych normach, modelowanie zachowań uczniów w sytuacji uczenia się

– formy i sposoby pracy z nauczycielami nad samodoskonaleniem się ukierunkowanym na proces nabywania umiejętności w zakresie skutecznego kształcenia i wdrażania wśród uczniów pożądanych postaw i norm społecznych, np. orientacja na rozwój dziecka, praca nauczycieli w zespołach, kształtowanie motywacji wewnętrznej, rozwijanie umiejętności oceniania sprzyjającej kształtowaniu postaw (oceny kształtujące, praca nauczycieli w zespołach, gotowość do podejmowania ryzyka i wprowadzania innowacji w szkole)

- **Co z powyższych ćwiczeń można wykorzystać w procesie wspomagania rozwoju szkoły?**
- **Jak własną postawą osoby wspomagającej wpłynąć na podjęcie inicjatywy wprowadzania zmian w szkole?**
- **Jak stać się nauczycielem doradcą, tutorem, mentorem?**
- **Co wykorzystam w swojej pracy zawodowej?**

Runda wypowiedzi. Refleksja i przemyślenia po zajęciach.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- Czekierda P., Fingas B., Szala M., *Tutoring. Teoria, praktyka, perspektywy*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015 [online, dostęp dn. 19.06.2016].

- Filipiak E., Lemańska-Lewandowska E., *Opieka i wychowanie. Środkowy wiek szkolny*, [w:] Brzezińska A.I (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, seria II, *Opieka i wychowanie w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 4, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 19.06.16].

- Filipiak E., Mroczkowski A., *Edukacja szkolna i pozaszkolna. Wczesna faza dorastania*, [w:] Brzezińska A.I. (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, seria III, *Edukacja w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 5, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 19.06.16].

REALIZATOR PROJEKTU:

**Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor**

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Filipiak E., Szymczak J., *Edukacja szkolna. Środkowy wiek szkolny*, [w:] Brzezińska A.I (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, seria III, *Edukacja w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 4, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 19.06.16].
- Jagodzińska M., Tomaszewska L., Głowala A., *Nauczanie i uczenie się w działaniu*, Wydawnictwo PWSZ, Płock 2013.
- Konarzewski K., *Podstawy teorii oddziaływań wychowawczych*, PWN, Warszawa 1982.
- Kordziński J., *Nauczyciel, trener, coach*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Kram A., Molińska M., *Rozpoznanie zasobów nastolatka i środowiska rozwoju. Wczesna faza dorastania*, [w:] Brzezińska A.I. (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, seria IV, *Monitorowanie rozwoju w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 5, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014 [dostęp 19.06.16].
- Piotrowski K., Ziółkowska B., Wojciechowska J., *Rozwój nastolatka. Wczesna faza dorastania*, [w:] Brzezińska A.I. (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, seria I, *Rozwój w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 5, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 19.06.16].
- Rękosiewicz M., Jankowski P., *Rozwój dziecka. Środkowy wiek szkolny*, [w:] Brzezińska A.I (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, seria I, *Rozwój w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 4, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 19.06.16].
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. z 2001 r., nr 61, poz. 624 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia dn. 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze ogólnym – poziomy 1–4 (Dz.U. z 2016 r. poz. 520).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia dn. 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia dn. 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. z, 2017 r., poz. 703)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia dn. 30 kwietnia 2013. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. z 2013 r. poz. 532).

REALIZATOR PROJEKTU:

**Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor**

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia dn. 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. z 2015 r. poz. 1214).
- Sarnat-Ciastko A., *Tutoring w polskiej szkole*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2015.
- Schaffer H.R., *Psychologia dziecka*, PWN, Warszawa 2013.
- Stec J., *Normy społeczne i postawy w szkole – nasz pomysł na ich kształtowanie*, System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.06.2016].
- Sterna D. (red.), *Oceniam ucząc. Poradnik dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015.
- Ustawa o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji z dnia dn. 22 grudnia 2015 (Dz.U. z 2016 r. poz. 64).
- Wojciszke B., *Człowiek wśród ludzi. Zarys psychologii społecznej*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2002.
- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/962/WE z dnia dn. 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U. L 394 z 30.12.2006).

Moduł V. Kształtowanie umiejętności pracy zespołowej u uczniów na II etapie edukacyjnym

Cel główny

Rozwój umiejętności stwarzania warunków pracy zespołowej uczniów i nauczycieli na II etapie edukacyjnym.

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- wyjaśnia znaczenie pracy zespołowej w wymiarze jednostkowym i społecznym oraz określa standardy uczenia się we współpracy dzieci na II etapie edukacyjnym
- wskazuje czynniki wpływające na kształtowanie gotowości i umiejętności pracy zespołowej, w tym bariery rozwoju tej postawy u uczniów na II etapie edukacyjnym
- wskazuje strategie, metody oraz techniki kształtowania gotowości i umiejętności pracy zespołowej adekwatne do możliwości dziecka w środkowym wieku szkolnym i we wczesnej fazie dorastania oraz jego potrzeb rozwojowych
- wspiera uczniów we wdrażaniu zasad organizacji pracy zespołowej w szkole na II etapie edukacyjnym
- stosuje metody i techniki służące pracy zespołowej nauczycieli

REALIZATOR PROJEKTU:

**Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor**

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- identyfikuje potrzeby szkoły i nauczycieli w zakresie kształtowania gotowości i umiejętności pracy zespołowej dzieci na II etapie edukacyjnym

- wykorzystuje wiedzę na temat kształtowania gotowości i umiejętności pracy zespołowej uczniów w procesie wspomaganie szkół

Metody i techniki pracy: miniwykład, prezentacja, kula śnieżna, tworzenie profilu szkoły, *World Café*, metody uczenia się we współpracy: praca w parach, grupy eksperckie, mapa myśli, zespół rozwiązujący problem, zadania w grupach (różne warianty: prezentacje, grupy wsparcia)

Czas trwania zajęć: 8 godzin

Przebieg szkolenia:

Trener przedstawia cele szkolenia.

Ustalenie rozumienia pojęć:

- praca zespołowa

- uczenie się we współpracy

Wypowiedzi uczestników szkolenia. Trener formułuje wnioski.

- **Jakie znaczenia dla rozwoju uczniów na II etapie edukacyjnym ma praca zespołowa i uczenie się we współpracy?**

Rozmowa w parach, 3min./os., rozmowa w czwórkach, 2 min./os., wypowiedzi na forum. Trener zapisuje wnioski a plakacie: jaki obszar aktywności ucznia jest rozwijany?, w jakich warunkach komfortu? (np. ogranicza stres, grupa daje poczucie bezpieczeństwa, grupa rówieśnicza motywuje, zwraca uwagę na nowe obszary, metody, źródła,)

- **Jakie czynniki decydują o gotowości i umiejętności pracy zespołowej uczniów na II etapie edukacyjnym?**

Dyskusja z uwzględnieniem m.in. czynników: potrzeby rozwojowe dziecka, rola środowiska szkolnego i domowego, rola nauczyciela-wychowawcy i nauczycieli przedmiotów.

- **Jak nauczyciel/wychowawca może wpłynąć na rozwój umiejętności pracy w zespole?**

Wypowiedzi uczestników i trenera.

- **Jakie mogą być bariery pracy zespołowej uczniów na II etapie edukacyjnym (średni wiek szkolny, wczesna faza dorostania)?**

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

w obszarze:

- procesy rozwojowe
- specjalne potrzeby edukacyjne uczniów
- kultura mentalna i organizacyjna szkoły

Uczestnicy pracują w 3 grupach metodą pola sił. Każda grupa analizuje 1 obszar i określa, jakie siły wspomagają pracę zespołową, a jakie przeszkadzają?, co można zrobić, żeby zwiększyć współpracę zespołową?, jak wzmocnić, to co dobre, i jak zmniejszyć ograniczenia?

- **Co można zrobić w naszej szkole, aby zwiększyć współpracę zespołową?**
- **Jak zwiększyć współpracę z rodzicami / współpracę rodziców naszej szkoły?**
- **Jak zwiększyć współpracę nauczycieli naszej szkoły?**

Praca w 3 grupach metodą profilu szkoły, 15min. Każda grupa otrzymuje 1 pytanie do analizy. Grupa bazuje na sytuacji konkretnej szkoły, najlepiej jednego z uczestników grupy. Grupy układają wspólny plan do konkretnej szkoły. Wspólnie ustalają warunki wdrożenia planu.

Podsumowanie ćwiczenia, wnioski, refleksja: Co chciałabym/chciałbym zmienić w swojej szkole/placówce? (w kontekście pracy w zespole)

- **Organizacja pracy zespołowej uczniów na II etapie edukacyjnym**

– sposób organizacji pracy na lekcji i poza klasą – strategie i metody pracy nauczyciela, role zespołowe, praca w grupach

– relacje z otoczeniem szkoły (współpraca nauczycieli, komunikacja z rodzicami, organizacjami młodzieżowymi itp.)

– organizacja przestrzeni (np. ustawienia ławek)

Prezentacja, forum dyskusyjne.

- **Strategie, metody i techniki rozwijania umiejętności pracy zespołowej uczniów na II etapie edukacyjnym**

– strategie: ocenianie kształtujące, kształcenie wyprzedzające, twórcze nauczanie

– metody i techniki: zadania otwarte, praca w parach lub w małych grupach, dyskusje, metoda projektu, wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych, *flexi-schooling*, odwrócona lekcja, plan daltoński, tutoring rówieśniczy, metoda badań zespołowych; technika strukturalna.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Prezentacja strategii przez trenera.

Uczestnicy dzielą się doświadczeniem, jakie metody stosowali dotychczas, opowiadają o nich. Pozostałe metody i techniki: prezentacja praktyczna (ćwiczenie wykonywane przez uczestników), informacje o warunkach stosowania metody.

▪ **Rozwijanie pracy zespołowej nauczycieli różnych przedmiotów**

– metody: metoda projektu, tutoring i mentoring, koszyk zadań (podział pracy między członkami zespołu); praca zespołów zadaniowych, praca zespołów samokształceniowych; dyskusje w małych grupach (*World Café, open space*), *action learning*.

Prezentacja metod na slajdzie. Dyskusje w małych grupach *World Café*, przy stolikach znajdują się uczestnicy prezentujący opisy metod, 20min.

– rola komunikacji wychowawców i nauczycieli różnych przedmiotów

Miniwykład

▪ **Jakie korzyści płyną z umiejętności i gotowości do pracy zespołowej dla ucznia na II etapie kształcenia?**

– budowanie poczucia własnej wartości oraz zaspokojenie potrzeby przynależności do grupy

– rozwijanie umiejętności komunikacyjnych, w tym przyjmowanie i wydawanie opinii, rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia oraz doskonalenie samokontroli

– nauka współdziałania; nauka przestrzegania norm społecznych; rozwinięcie zdolności rozumienia potrzeb i oczekiwań innych osób; wzajemne inspirowanie się do działania

– rozwój własnych zasobów dzięki wsparciu rówieśników

– radzenie sobie z trudnościami dzięki wspólnemu ich rozwiązywaniu

– efekt synergii w działaniach nauczycieli; budowanie wsparcia społecznego oraz skuteczniejsze rozwiązywanie bieżących problemów szkoły

Uczestnicy wykonują mapę myśli, a następnie analizują korzyści przedstawione przez trenera, weryfikują swoją mapę, uzasadniają swoje decyzje.

▪ **Co z analizowanych ćwiczeń można wykorzystać w procesie wspomagania rozwoju szkoły? Dlaczego?**

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wypowiedzi uczestników.

- **Przykłady zastosowania wiedzy na temat pracy zespołowej uczniów w procesie diagnozy i planowania pracy szkoły w obszarach związanych z rozwojem kompetencji kluczowych uczniów**

Prezentacja doświadczeń uczestników i trenera. Wnioski i refleksja osobista.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- Brzezińska A., *Nauczyciel jako organizator społecznego środowiska uczenia się*, [w:] Filipiak E., *Rozwijanie zdolności uczenia się*, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2008.
- Fundacja Inicjatyw Oświatowych, *Z małej szkoły w wielki świat* [online, dostęp dn. 14.06.2016].
- Hernik K., Malinowska K., *Jak skutecznie współpracować i komunikować się z rodzicami i społecznością lokalną*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2015 [online, dostęp dn. 19.06.16].
- Kowalik-Olubińska M., *Interakcje społeczne jako kontekst rozwoju poznawczego dziecka* [w:] B. Grzeszkiewicz (red.), *Dziecko w kontekstach edukacyjnych*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2010.
- Ludwikowska A. (red.), *Projekty edukacyjne – praca z pojęciami kluczowymi*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015 [online, dostęp dn. 18.06.2016].
- Mikina A., Zając B., *Metoda projektów nie tylko w gimnazjum. Poradnik dla nauczycieli i dyrektorów gimnazjum*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2012 [online, dostęp dn. 18.06.2016].
- Ministerstwo Edukacji narodowej, *Szkoła współpracy* [online, dostęp dn. 14.06.2016].
- Okońska-Walkowicz A., Plebańska M., Szaleniec H., *O kompetencjach kluczowych, e-learningu i metodzie projektów*, WSiP, Warszawa 2009 [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- Smółka P., *Kompetencje społeczne. Metody pomiaru i doskonalenia umiejętności interpersonalnych*, Oficyna Wolters Kluwer Polska, Kraków, 2016.
- Sterna D., *Uczę (się) w szkole*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2014.

Moduł VI. Kształtowanie postawy kreatywności u uczniów na II etapie edukacyjnym

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel główny

Rozwój umiejętności kształtowania postawy kreatywności u uczniów na II etapie edukacyjnym.

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- wyjaśnia znaczenie postawy kreatywnej w kontekście potrzeb rozwojowych ucznia na II etapie edukacyjnym
- charakteryzuje czynniki wpływające na kształtowanie kreatywności, w tym bariery rozwoju tej postawy, u uczniów w średnim wieku szkolnym
- wskazuje strategie, metody oraz techniki stymulowania kreatywności u uczniów na II etapie edukacyjnym
- stosuje metody i techniki stymulowania kreatywności nauczycieli
- identyfikuje potrzeby szkoły i nauczycieli w zakresie kształtowania postawy kreatywności u dzieci w średnim wieku szkolnym oraz nastolatków
- wykorzystuje wiedzę na temat kształtowania kreatywności uczniów w procesie wspomagania szkół

Metody i techniki pracy: analiza przypadku, dyskusja, burza mózgów, metaplan, TriBond, analogie twórcze, metoda kruszenia, strategie myślenia twórczego, transformacje (znanych myśli, frazeologizmów, słów, pojęć), skale obserwacyjne, metoda profilu szkoły

Czas trwania zajęć: 8 godzin

Przebieg szkolenia:

Trener przedstawia cele szkolenia.

- **Definicje kreatywności – poznawcze i osobowościowe wyznaczniki kreatywności u ucznia na II etapie edukacyjnym**

Wprowadzenie trenera.

- **Po czy poznać, że uczeń II etapu edukacyjnego jest kreatywny?**
- **Jakie czynniki mogą wpływać na kształtowanie kreatywności u uczniów na II etapie edukacyjnym?**

Rozmowa w parach, dyskusja na forum, uzupełnienie wypowiedzi uczestników, przykłady

- **Bariery kreatywności i sposoby ich redukcji**

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Uczestnicy pracują w 3 grupach, 20 min. Każda grupa określa na plakacie bariery i sposoby ich redukcji w obrębie jednego obszaru:

- procesy rozwojowe uczniów na II etapie edukacyjnym
- specjalne potrzeby edukacyjne uczniów
- kultura mentalna i organizacyjna danej szkoły

W podsumowaniu uczestnicy wskazują inne obszary, które mogą stanowić bariery. Trener podkreśla znaczenie monitorowania działań szkoły oraz rolę osoby prowadzącej wspomaganie.

- **Strategie, metody i techniki rozwijania postawy kreatywnej u uczniów na II etapie edukacyjnym**

Trener wprowadza w tematykę strategii. Prezentuje:

- strategie: ocenianie kształtujące, kształcenie wyprzedzające, nauczanie przez rozwiązywanie problemów, nauczanie przez eksperymentowanie, edukacja ku kreatywności Elissa Torrance’a (20 zasad rozwijania kreatywności wśród uczniów)
- metody i techniki: metoda projektu, debaty i dyskusje, metody ekspresji i impresji (film, zdjęcie, reportaż), metody graficznego zapisu, wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych, eksperymenty i doświadczenia, TriBond (myślenie asocjacyjne, wskazywanie czwartego słowa, które wyraźnie kojarzy się z trzema pozostałymi), analogie (poszukiwanie podobieństw między pojęciami, zjawiskami, przedmiotami, osobami), transformacje (przekształcanie znanych myśli, powiedzeń, tworzenie akronimów, nowych definicji), myślenie pytajne (tworzenie jak największej liczby pytań do podanych odpowiedzi)

Uczestnicy dzielą się na forum doświadczeniem w stosowaniu poszczególnych strategii, metod i technik. Następnie w różnych konfiguracjach ćwiczą na sobie wybrane metody i techniki rozwijania postawy kreatywnej.

- **Czym jest codzienny trening twórczości?**
- **Jak kształtować kreatywność uczniów z uwzględnieniem podstawy programowej kształcenia ogólnego?**

Burza mózgów, dyskusja kierowana, ustalenie rozumienia codziennego treningu twórczości/kreatywności i usytuowanie go w procesie nauczania i uczenia się.

Przegląd przykładowych rozwiązań dotyczących poszczególnych przedmiotów (np. stacje badawcze, zadania wielopoziomowe i metoda kruszenia w matematyce lub przyrodzie; akronimy historyczne; transformacje tytułów i fabuł literackich na lekcjach języka polskiego); ćwiczenie zdolności autoprezentacji i improwizacji; zasada poszukiwania odpowiedzi; kastomizacja zastosowań. Uczestnicy ćwiczą na sobie wybrane metody i techniki.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- **Jakie metody i techniki stosować w celu rozwijania postawy kreatywnej uczniów, wychowawców i nauczycieli?**

Prezentacja metod i technik wykorzystywania synektyki, kreatywnego pisanie i rysowania, zasad dyskusji piramidowych; wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych, TriBond, łańcuchy skojarzeń, dziennik dziwień, transformacje słów, sentencji.

Ćwiczenia wybranych metod i technik wykonywane indywidualnie i zespołowo.

- **Jakie praktyczne korzyści dla ucznia wynikają z kształtowania postawy kreatywnej w kontekście podejmowania decyzji dotyczących dalszej ścieżki edukacyjnej i zawodowej?**

Uczestnicy tworzą drzewo korzyści. W podsumowaniu trener zwraca uwagę na inne, których nie wskazali uczestnicy, w tym na:

- usprawnienie procesów poznawczych (dzięki stymulowaniu myślenia skojarzeniowego i tworzeniu nowych synaps)
- ułatwienie procesu uczenia się nowych treści dzięki rozwijaniu metapoznania (asocjacje)
- kształtowanie pozytywnego stosunku do szkoły
- rozwinięcie poczucia sprawczości „jestem w stanie to zrobić” oraz otwartości na wyzwania i zdolności radzenia sobie z nimi
- tworzenie kapitału społecznego (obywateli otwartych na nowości i akceptujących zmiany)

- **Jak przekonać siebie i innych do rozwijania kreatywności?**
- **Jak przekonać szkołę objętą wspomaganiami do rozwijania kreatywności?**

Dyskusja na forum.

- **Przykłady zastosowania wiedzy na temat kreatywności uczniów w procesie wspomaganiania szkoły w obszarach związanych z rozwojem kompetencji kluczowych uczniów.**

Prezentacja doświadczeń uczestników i trenera. Wnioski i refleksja osobista.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- Boorstin D.J., *Twórcy. Geniusze wyobraźni w dziejach świata*, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa 2002.
- Centrum Doradztwa Zawodowego dla młodzieży, *Scenariusze zajęć dla młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych*, Poznań 2013 [online, dostęp dn. 26.09.2016].

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Chybicka A., *Psychologia twórczości grupowej. Jak moderować zespoły twórcze i zadaniowe*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2006.
- De Bono E., *Naucz swoje dziecko myśleć*, Wydawnictwo PRIMA, Warszawa 1994.
- De Bono E., *Sześć kapeluszy, czyli sześć sposobów myślenia*, Wydawnictwo MEDIUM, Warszawa 1996.
- Dołęga-Herzog H., Rosalska M., *Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu. Propozycje rozwiązań metodycznych*, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 11.10.2016].
- Gardner H., *Niepospolite umysły*, Wydawnictwo CiS, Wydawnictwo W.A.B., Warszawa 1998.
- Gmitrowicz D., Jędrzejczak J. (red.), *Od kreatywności do innowacyjności. Pakiet Edukacyjny Pozaformalnej Akademii Jakości Projektu*, cz. 7, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 19.06.16].
- Góralski A., *Twórcze rozwiązywanie zadań*, PWN, Warszawa 1989.
- Knopik T., *Czas wolny... od nudy. Zrównoważony rozwój uczniów zdolnych w ramach zajęć pozalekcyjnych*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 19.06.16].
- Kozłowski W., *Twórcze dziecko w szkole – możliwości rozwoju*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2004.
- Nęcka E., *Proces twórczy i jego ograniczenia*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 1995.
- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, *Kreatywność nauczyciela – inspiracją rozwoju pasji i talentu uczniów*, Gdańsk 2012 [online, dostęp dn. 19.06.2016].
- Popek S. (red.), *Aktywność twórcza dzieci i młodzieży*, WSiP, Warszawa 1988.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. z 2017 r. poz. 703).
- Sajdak A., *Edukacja kreatywna*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2008.
- Szmidt K.J., *Pedagogika twórczości*, GWP, Gdańsk 2007.
- Szmidt K.J., *Trening kreatywności*, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2013.

Moduł VII. Kształtowanie postawy innowacyjności u uczniów na II etapie edukacyjnym

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel główny

Rozwój kompetencji kształtowania postawy innowacyjności u uczniów na II etapie edukacyjnym

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- wyjaśnia znaczenie postawy innowacyjnej w kontekście potrzeb rozwojowych dziecka na II etapie edukacyjnym
- charakteryzuje czynniki wpływające na kształtowanie postawy innowacyjności, w tym bariery rozwoju tej postawy wśród uczniów II etapu edukacyjnego
- wskazuje strategie, metody oraz techniki kształtowania innowacyjności u uczniów II etapu edukacyjnego
- stosuje metody i techniki stymulowania innowacyjności u nauczycieli
- identyfikuje potrzeby szkoły i nauczycieli w zakresie kształtowania postawy innowacyjności u dzieci w średnim wieku szkolnym oraz w fazie wczesnego dorastania
- wykorzystuje wiedzę na temat kształtowania innowacyjności u uczniów w procesie wspomaganie szkół

Metody i techniki pracy: JIGSAW, techniki partycypacyjne, kula śnieżna.

Czas trwania zajęć: 8 godzin

Przebieg szkolenia:

Trener przedstawia cele szkolenia. Odwołuje się do umiejętności wspomaganie wychowania uczniów i kształtowania postaw kreatywności i umiejętności pracy w zespole.

- **Czym jest innowacyjność?**

Odwołanie się do ustaleń uczestników szkolenia podczas wcześniejszych zajęć.

- **Czym jest innowacja w kontekście pedagogicznym?**

Rozmowa w parach, 2min./os., wypowiedzi na forum, prezentacja trenera.

- **Poznawcze i osobowościowe wyznaczniki innowacyjności adekwatne do rozwoju dzieci na II etapie edukacyjnym**

Metoda „kula śnieżna”. Rozmowa w nowych parach, 2min./os., rozmowa w czwórkach, ósemkach, połączenie grup, prezentacja na forum, prezentacja trenera, dyskusja na forum.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

▪ **Jakie czynniki sprzyjają kształtowaniu postawy innowacyjności wśród uczniów?**

- klimat klasy sprzyjający otwartości na zmiany w uczeniu się
- gotowość do popełniania błędów, podejmowania wyzwań
- klimat szkoły sprzyjający nauce: uczenie się w środowisku wirtualnym, otwartość na zewnętrzne otoczenie szkoły (osiągnięcia nauki, techniki, potrzeby środowiska), współpraca szkoły z zewnętrznymi instytucjami/organizacjami

Praca w 3 grupach, 10min., grupy przygotowują plakaty, prezentacja na forum.

▪ **Jakie są bariery innowacyjności?**

Bariery zewnętrzne:

- system edukacyjny
- wzory wychowawcze

Bariery społeczne:

- niski poziom wzajemnego zaufania jednostek
- niski poziom kapitału społecznego

Bariery wewnętrzne

- wrodzona nieśmiałość/wstydlivość
- brak otwartości na otoczenie i jego różnorodność
- brak autonomicznej motywacji poznawczej
- obawa przed zachowaniami kreatywnymi (jako nagannymi) „wycuczona” we wczesnym okresie socjalizacji
- rażąco niska samoocena
- brak zaufania do słuszności własnych obserwacji, osądów, pomysłów itd.
- brak wiary w skuteczność własnych działań
- konformizm

Bariery wewnątrzorganizacyjne:

- dominująca w organizacjach strategia nakierowana na walkę o prostą reprodukcję zasobów

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- poczucie niepewności jako rezultat kryzysowych tendencji (w organizacji, w branży)
- duża liczba stresorów towarzyszących pracy i związane z nią permanentne poczucie zagrożenia
- funkcjonowanie dużej części organizacji pod presją bieżących problemów, zadań i „spraw do załatwienia”
 - brak ciągłości zarządzania, wynikający z częstych zmian składów kierownictwa, zmieniających się przepisów praw, dyrektyw, co utrudnia wypracowanie długofalowej wizji i misji organizacji
 - towarzysząca zmianom personalnym skłonność kierownictwa/menedżerów do kwestionowania organizacyjnej przeszłości i jej dotychczasowego dorobku
 - brak postrzegania kreatywności przez kierownictwo jako czynnika prorozwojowego
 - brak mechanizmów zachęcających do kreatywności i do modelowania proinnowacyjnej kultury organizacyjnej

Dyskusja moderowana, prezentacja poparta przykładami.

▪ **Jak minimalizować i redukować bariery innowacyjności?**

- procesy rozwojowe uczniów na II etapie edukacyjnym (w średnim wieku szkolnym – brak wytrwałości w działaniu, potrzeba przynależności do grupy, aprobata społeczna, lęk przed oceną, uległość wobec autorytetów; w późniejszym okresie – ocena i skupienie na błędach, rywalizacja)
- specjalne potrzeby edukacyjne uczniów
- kultura mentalna i organizacyjna szkoły

Praca w 3 grupach metodą jigsaw, 20min., prezentacja na forum.

▪ **Strategie rozwijania postawy innowacyjności wśród uczniów na II etapie edukacyjnym**

- uczenie przez doświadczenia i eksperymentowanie
- uczenie w środowisku wirtualnym
- kształcenie wyprzedzające
- ocenianie kształtujące

Praca w 4 grupach, 10min., każda grupa przygotowuje przykłady zastosowania jednej strategii. Prezentacja grup, zebranie wniosków przez trenera.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

▪ **Metody i techniki rozwijania postawy innowacyjności wśród uczniów na II etapie edukacyjnym**

- metoda projektu (planowanie, realizowanie, ocenianie)
- drzewko ambitnego celu
- metody oparte na wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych
- wirtualne spacer edukacyjne
- gry dydaktyczne
- transformacje
- bionika
- kategoryzowanie pojęć
- szacowanie ryzyka
- strategię działania
- metoda kroków w kształtowaniu orientacji celowej
- myślenie pytajne
- listy atrybutów
- katalog potrzeb
- indywidualne plany działania
- macierze ryzyka

Techniki partycypacyjne, film dot. stosowania wybranych metod, prezentacja i przećwiczenie poszczególnych metod w warunkach symulacyjnych. Czas 120min.

Ćwiczenie: przeprowadzenie rozmowy wstępnej z dyrektorem szkoły planującej rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów i objętej wspomaganiami przez przedstawiciela instytucji systemu wsparcia.

Obserwacja wykonywania ćwiczenia z wykorzystaniem arkusza spacer edukacyjny. Wypowiedzi uczestników ćwiczenia, ich odczuć, potrzeb. Dyskusja na forum.

▪ **Metody i techniki rozwijania postaw innowacyjności wśród nauczycieli (wychowawców, nauczycieli przedmiotów)**

- planowanie pracy z uczniami z wykorzystaniem metody projektu
- metoda odwróconego celu
- wykorzystanie narzędzi coachingowych (siatki pytań kartezyjskich)
- spacer edukacyjny (film „spacer edukacyjny”, dostęp na stronie internetowej ORE)
- praca z technologiami komunikacyjno-informacyjnymi (rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej)

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Praca w 5 grupach metodą jigsaw, 40min. Każda grupa otrzymuje inny obszar jw. Grupy eksperckie prezentują metodę oraz przykłady jej stosowania. Podsumowanie wniosków, wymiana spostrzeżeń na forum.

- **Jak przekonać się do rozwijania innowacyjności?**

Dyskusja na forum.

- **Metody wspierania nauczycieli we wprowadzaniu zmian**

Prezentacja trenera, dyskusja, zapisanie wniosków na plakacie.

- **Praktyczne korzyści dla ucznia i szkoły wynikające z kształtowania postawy innowacyjnej**

– rozwijanie u uczniów umiejętności skutecznego działania (stawiania sobie celów adekwatnych do możliwości; akceptacji ryzyka poznawczego)

– kształtowanie poczucia kompetencji, odpowiedzialności i sprawczości („jestem zdolny do...”)

– kształtowanie otwartości na nowe wyzwania oraz rozwijanie umiejętności adaptacji/przystosowania się do nowych warunków/otoczenia

– uświadomienie znaczenia innowacji w życiu i doświadczenie oparte na praktycznym zastosowaniu

– kształtowanie kompetencji związanych z podejmowaniem decyzji dotyczących dalszej ścieżki edukacyjnej i zawodowej

Wirujące plakaty, każda z 5 grup wypełnia jeden obszar, następnie grupy uzupełniają i prezentują swoje prace. Trener wskazuje na ścisły związek inicjatywności z wprowadzaniem zmian na przykładzie szkoły.

- **Przykłady zastosowania wiedzy na temat innowacyjności uczniów w procesie wspomagania pracy szkoły w obszarach związanych z rozwojem kompetencji kluczowych uczniów**

Przykłady uczestników i trenera. Rozmowa na forum.

- **Refleksje dot. prowadzenia procesu wspomagania rozwoju szkoły**

Wypowiedzi uczestników, dyskusja, wzajemne wspieranie się.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- Drozdowski R., Zakrzewska A., Puchalska K., Morchat M., Mroczkowska D., *Wspieranie postaw proinnowacyjnych poprzez wzmacnianie kreatywności jednostki*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2010 [online, dostęp dn. 14.06.2016].

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Durczak K., Mintaj J., *Poradnictwo zawodowe w gimnazjum*, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, Warszawa 2013 [online, dostęp dn. 19.06.2016].
- Mintaj J., *Od aktora do autora*, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, Warszawa 2013 [online, dostęp dn. 19.06.16].
- Portal Edukacji Ekonomicznej [online, dostęp dn. 26.09.2016].
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. z 2017 r. poz. 703).
- Wydawnictwo Kongresu Obywatelskiego, *Kompetencje przyszłości. Jakich postaw i umiejętności potrzebujemy*, „Wolność i Solidarność”, nr 68 [online, dostęp dn. 26.09.2016].
- Załona Z. (red.), *Innowacyjność we współczesnej edukacji*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu, Nowy Sącz 2015 [online, dostęp dn. 26.09.2016].

Moduł VIII. Wspomaganie pracy szkoły w kształtowaniu postaw innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej

Cel główny

Rozwój umiejętności wspomaganie szkoły w rozwijaniu kompetencji kluczowych i wzmocnienia wartościowego uczenia się uczniów.

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- zna i rozumie pojęcie zmiany
- zna czynniki warunkujące wprowadzanie zmiany i wykorzystuje je w procesie wspomaganie szkół
- wspiera szkołę w przeprowadzeniu diagnozy jej pracy w zakresie wychowania i kształtowania postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej uczniów
- zna metody i narzędzia służące pogłębionej diagnozie i dostosowuje je do obszarów związanych z wychowaniem i kształtowaniem postaw uczniów
- wyznacza cele i tworzy propozycje rozwiązań, które służą wychowaniu i kształtowaniu postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej uczniów
- monitoruje i ocenia działania wspierające nauczycieli w zakresie wychowania i kształtowania postaw, w tym projektuje i wykorzystuje narzędzia ewaluacyjne służące ocenie działań

REALIZATOR PROJEKTU:

**Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor**

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- współpracuje z nauczycielami oraz dyrektorem szkoły przy tworzeniu i realizacji planu wspomagania
- identyfikuje typowe reakcje ludzi na zmianę i zna strategie radzenia sobie z nimi
- rozumie rolę i zadania osoby wspomagającej szkołę w rozwoju

Metody i techniki pracy: studium przypadku, mapy myśli i skojarzeń, plakat podsumowujący, kula śnieżna, gwiazda pytań, diagram Gantta, droga do celu, analiza SWOT, analiza pola sił, gadająca ściana, analiza dokumentów, 5 x dlaczego, przyczyna przyczyny, strzała coachingowa, metoda 5Q, technika odwróconego celu, *World Café*, koło diagnostyczne.

Czas trwania zajęć: 9 godzin

Przebieg szkolenia:

Trener przedstawia cele szkolenia.

- **Czym jest zmiana?**

Burza mózgów, prezentacja trenera.

- **Strategie wprowadzania zmian**

Prezentacja trenera, dyskusja na forum.

- **Formułowanie wizji jako obrazu przyszłości w przechodzeniu przez zmianę**

Uczestnicy dyskutują na forum nt. znaczenia wizji we wprowadzaniu zmiany, tworzą wspólną mapę myśli, zgłaszają swoje pomysły, przyklejają samoprzylepne karteczki na plakacie, analizują, uzasadniają powstały obraz. Trener odnosi do procesu wspomagania rozwoju szkoły. Wskazuje zmianę jako element rozwoju szkoły.

- **Jakie czynniki działają na rzecz zmiany, a jakie hamują?**

Analiza pola sił, praca w 2 grupach, 10min., prezentacja na forum.

- **Jak radzić sobie z oporem na zmiany?**
- **Jak komunikować się w zmianie?**

Analiza przypadku edukacyjnego wskazanego przez uczestników. Uczestnicy rozwiązują problem, trener uzupełnia, wspólnie wyciągają wnioski. Trener podsumowuje wskazując elementy procesu komunikowania się w zmianie.

- **Jak przeprowadzić diagnozę pracy szkoły?**

- etapy diagnozy

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- źródła informacji
- metody i narzędzia

Dobór i wykorzystanie narzędzi do diagnozowania pracy szkoły. Uczestnicy w 3 grupach przygotowują diagnozę symulowaną przy pomocy metody: technika odwróconego celu, droga do celu, koło diagnostyczne. Każda grupa prezentuje swoją diagnozę jednocześnie prezentując wykorzystaną metodę. Dyskusja dydaktyczna na bazie wypracowanych doświadczeń w module 1-2 szkolenia. Trener moderuje dyskusję w odniesieniu do wspomagania procesu rozwoju szkoły i z uwzględnieniem rozwijania kompetencji kluczowych uczniów oraz nt. celowości, zasadności i warunków stosowania poszczególnych metod. Podkreśla rolę osoby prowadzącej proces wspomagania w doborze metod i narzędzi diagnostycznych.

- **W jaki sposób dokonać analizy zasobów szkoły oraz potencjału rozwojowego nauczycieli w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych u uczniów?**
- **Gdzie i jak zastosować wnioski?**

- współpraca nauczycieli w zespołach
- współpraca z osobami zaangażowanymi w kształcenie i wychowanie uczniów na II etapie edukacyjnym (zespół wychowawczy, pracownicy biblioteki, nauczyciele przedmiotowi)
- współpraca z rodzicami
- uczenie się wzajemne nauczycieli (m.in. wymiana dobrych praktyk, materiałów, narzędzi, obserwacje koleżeńskie pod kątem strategii i metod kształtowania kompetencji kluczowych)

Praca w 4 zespołach, 20min. 2 grupy pracują metodą gwiazdy pytań, 2 grupy metodą „analiza swot”. Prezentują swoje prace na forum. Trener zwraca uwagę na metody i na organizację kompleksowego wspomagania szkoły z udziałem przedstawicieli instytucji systemu wsparcia.

- **Planowanie działań szkoły na rzecz rozwijania postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej**

- określanie celów
- metody planowania

Praca w 4 grupach. Uczestnicy planują wspomaganie szkoły ukierunkowanie na rozwój kompetencji kluczowych uczniów, tworzą harmonogram Gantta, 40min. Prezentacja prac, dyskusja na forum. Trener wskazuje na metodykę planowania i cechy dobrego celu w kontekście wspomagania szkoły w zakresie rozwijania u uczniów postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

▪ **Czym jest wspólne uczenie się pracowników szkoły w procesie wspomagania?**

Metoda śnieżna kula, 10min. Ustalenie rozumienia wspólnego uczenia się pracowników szkoły poprzez indywidualne przemyślenia, aż po wspólną interpretację wszystkich uczestników szkolenia z wielokrotnym i wielokierunkowym analizowaniem i uzasadnianiem.

▪ **Uczenie się we współpracy - coaching zewnętrzny i mentoring wewnętrzny**

Ćwiczenia z zastosowaniem metod wzajemnego uczenia się, przykłady i ćwiczenia technik coachingowych, uczenie się we współpracy, metoda: strzała coachingowa, 5Q, 5 x dlaczego. Uczestnicy wykonują ćwiczenia z przykładami zastosowania w procesie wspomagania szkoły.

▪ **Co może zrobić szkoła, żeby rozwijać postawy innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy w zespole uczniów?**

Metoda gadająca ściana, uczestnicy przyklejają na plakacie kartki z pomysłami. Opisy doszczegółowiają wypowiedziami. Trener porządkuje, wspólnie formułują wnioski.

▪ **Kto i jak może udzielić wsparcia we wprowadzaniu zmiany w szkole?**

Metoda world cafe, 30min., 3 stoliki eksperckie: PPP, PDN, BP. Dyskusja na forum, zebranie wniosków i zapisanie na plakacie jako elementu planu wspomagania.

▪ **Podsumowanie działań realizowanych w szkołach**

Uczestnicy planują etap podsumowania wspomagania, którego celem jest rozwijanie postaw innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej, analizują metody i narzędzia ewaluacji, sprawdzają ćwiczą metodę: przyczyna przyczyny. Dyskusja na forum.

▪ **Rola i zadania osoby wspomagającej pracę szkoły w rozwoju**

Dyskusja podsumowująca i wyprzedzająca działania wspomagające szkołę w zakresie kształtowania postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej. Trener kieruje rozmową i wspiera prezentacją z nakierowaniem na role i zadania osoby wspomagającej pracę szkoły, znaczenie relacji z dyrektorem szkoły, nauczycielami i ekspertami na poszczególnych etapach wspomagania. Zwraca uwagę na sytuacje trudne, pułapki i błędy. Wnioski zapisywane są na wspólnym plakacie podsumowującym.

Autorefleksja nad gotowością uczestników szkolenia do prowadzenia procesu wspomagania.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- ABC mentoringu [online, dostęp dn. 10.09.2016].
- Bennewicz M., *Coaching i mentoring w praktyce*, G+J Gruner + Jahr Polska, Warszawa 2011.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Bridges W., *Zarządzanie zmianami. Jak maksymalnie skorzystać na procesach przejściowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008.
- Clutterbuck D., *Coaching zespołowy*, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2009.
- Gellert M., Nowak, C., *Zespół*, GWP, Gdańsk 2008.
- Kordziński J., *Nauczyciel, trener, coach*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Kotter J., *Gdy góra lodowa topnieje*, Wydawnictwo Helion, Warszawa 2008.
- Ośrodek Rozwoju Edukacji, *Informacje dotyczące zasad prowadzenia wspomagania szkół wraz z materiałami szkoleniowymi* [online, dostęp dn. 16.09.2016].
- Petty G., *Nowoczesne nauczanie. Praktyczne wskazówki dla nauczycieli, wykładowców i szkoleniowców*, wyd. III, GWP, Sopot 2010.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dn. 9 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki (Dz.U. z 2002 r., nr 56, poz. 50).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 24 sierpnia 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki (Dz.U. z 2011 r., nr 176, poz. 1051).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. z 2017 r. poz. 703).
- Szlęk A. (red.), *Pakiet edukacyjny Pozaformalnej Akademii Jakości Projektu. Część 5. Analiza potrzeb*, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2012 [online, dostęp dn. 10.09.2016].
- Wilczyńska M., Nowak M., Kućka J., Sawicka J., Sztajnerwald K., *Moc coachingu. Poznaj narzędzia rozwijające umiejętności i kompetencje osobiste*, wyd. II, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2013.

Moduł IX. Planowanie rozwoju zawodowego uczestników szkolenia w zakresie wspomaganie szkół

Cel główny

Rozwój umiejętności planowania własnego rozwoju zawodowego specjalisty ds. wspomaganie rozwoju szkół.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doształcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- charakteryzuje kompetencje, które powinna rozwijać osoba odpowiedzialna za wspomaganie szkół
- określa swoje mocne strony, które wykorzysta, wspomagając szkoły
- identyfikuje swoje deficyty, które utrudnią prowadzenie wspomagania szkół
- wyznacza kierunek rozwoju zawodowego i przygotowuje plan działania

Metody i techniki pracy: refleksja, autodiagnoza, planowanie, koło diagnostyczne, plan osobistego rozwoju.

Czas trwania zajęć: 7 godzin

Przebieg szkolenia:

Trener przedstawia cele i krótkie wprowadzenie do tematyki.

- **Jakie kompetencje potrzebne są do prowadzenia procesu wspomagania szkoły?**

Krótką dyskusja. Praca w 4 grupach, 15min., każda grupa analizuje jeden etap procesu wspomagania:

- diagnozowanie potrzeb szkoły
- ustalenie sposobów i planu działania
- realizacja procesu wspomagania
- podsumowanie, ocena przebiegu procesu wspomagania i jego efektów

Uczestnicy wykorzystują/odwołują się do wypracowanych planów wspomagania szkoły i stosują metody planowania procesu wspomagania szkoły, tworzą plakaty, prezentują je na forum. Trener moderuje dyskusję i ustaleniem wspólnych kompetencji na poszczególnych etapach procesu wspomagania, zostaje utworzona mapa kompetencji.

- **Jakie kompetencje posiadam? W jakim zakresie? Na jakim poziomie?**

Autorefleksja osobista, wykonanie notatek własnych, dobrowolne wypowiedzi na forum.

- **Moje zasoby i ograniczenia, które mają wpływ na prowadzenie procesu wspomagania w kontekście:**

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- stosunek do wspomagania jako zadania (relacja ja – zadanie)
- stosunek do innych osób zaangażowanych w proces wspomagania (relacja ja – inni)
- postrzeganie siebie jako osoby wspomagającej (relacja ja - ja)

Autodiagnoza, koło diagnostyczne, wypowiedzi na forum, refleksja nad poszukiwaniem sposobów minimalizowania ograniczeń, wzmocnienia i szerszego wykorzystania zasobów.

- **Jakie zasoby zewnętrzne mogą być pomocne dla osoby prowadzącej proces wspomagania?**

Rozmowa w parach, 2min./os., rozmowa w czwórkach, 5min., wypowiedzi na forum uczestników i trenera.

- **Indywidualne cele rozwojowe oraz cele rozwojowe własnej instytucji**
- **Plan własnego rozwoju w kontekście zadań stojących przed osobą prowadzącą wspomaganie szkół**

Przygotowanie zarysu planu własnego rozwoju w obszarze wspomagania rozwoju szkoły, bazowanie na osobistych kontekstach, zasadach i ograniczeniach, otoczeniu. Dobrowolna prezentacja na forum, dyskusja. Trener podkreśla znaczenie planowania własnego rozwoju, wskazuje na różnorodne formy, wskazuje znaczenie rozwoju jednostki dla rozwoju jej instytucji w kontekście placówek systemu wspomagania i szkół.

- **Podsumowanie szkolenia**

Analiza aktywności całego szkolenia – 3 zjazdów (tematyka i zakres sesji, aktywności, narzędzia, zasoby), autorefleksja, runda wypowiedzi, ewaluacja szkolenia.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- Boydell T., Leary M., *Identyfikacja potrzeb szkoleniowych*, Wolters Kluwer–Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2006.
- Hajdukiewicz M. (red.), *Jak wspomagać pracę szkoły? Poradnik dla pracowników instytucji systemu wspomagania*, z. 1. *Założenia nowego systemu doskonalenia nauczycieli*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2015 [online, dostęp dn. 16.09.2016].
- Ośrodek Rozwoju Edukacji, *Materiały szkoleniowe – Letnia Akademia SORE* [online, dostęp dn. 16.09.2016].

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor
ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26
www.kursor.edu.pl

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Ośrodek Rozwoju Edukacji, *Materiały szkoleniowe – Zimowa Akademia SORE* [online, dostęp dn. 16.09.2016].

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl